

NYHETS BREV FEBRUARI 2015

från

Nämndemännens Riksförbund NRF

STATSKONTORET INGET STÖD FÖR FRI KVOT

Statskontoret tror inte att en fri kvot skulle föryngra och därmed öka representativiteten i nämndemannakåren vilket den stora Nämndemannautredningen föreslog 2013. För att locka unga att bli nämndemän måste det istället till andra åtgärder och Statskontoret nämner högre arvoden och begränsat antal valperioder. Förslaget om en fri kvot i "kommunal regi" var färgat av en intensiv mediedebatt som kritiserade att nämndemännen valdes politiskt. Men regeringen var osäker på vilka konsekvenserna skulle bli av att låta hälften av nämndemännen utses på nytt sätt och bad Statskontoret utreda saken.

Statskontorets utredning har presenterats i dagarna och innebär i korthet:

- En fri kvot kommer inte att ändra åldersfördelningen bland nämndemännen vilket Nämndemannautredningen hoppades på.
- Om man vill locka yngre att bli nämndemän är det förmodligen mer effektivt att höja arvoden och begränsa antalet tjänstgöringsperioder.
- Om regeringen vill införa en fri kvot bör det ske på försök i tre domkretsar.

Statskontoret har för sin utredning intervjuat 2 000 personer i en sk webbpanel. Den som är intresserad av hela utredningen hittar den på Statskontorets hemsida, www.statskontoret.se, men vi skall redan här redovisa några uppgifter som kan vara av intresse.

Utredningen konstaterar, inte oväntat, att äldre och politiskt intresserade har bättre kännedom om vad det innebär att vara nämndeman. Men en majoritet (62 procent) tror att intresset skulle öka om man införde en fri kvot där alla kunde anmäla intresse av att bli nämndeman.

Ålder?

Utredarna har frågat över 50 domstolschefer om man ser något problem med äldre

nämndemän. En av tre ser inte något sådant i egna domstolen men tror att det kan finnas i andra domstolar. Nämndemannautredningen kopplade åldersfördelningen till trovärdigheten men Statskontoret menar att trovärdigheten mindre följer nämndemannens ålder utan en sk "u-kurva" dvs att nämndemannen tenderar att vara strängare som ung och gammal och mer "liberal" i medelåldern. Föryngringen/ålderssammansättningen är mao inte avgörande för domstolens trovärdighet. Viktigare är antalet avhopp och entledigande.

Utredningen har istället andra förslag som "sannolikt" skulle föryngra nämndemannakåren nämligen:

- Höjda arvoden och
- Max två (2) perioder för tjänstgöring som nämndeman.

Lämplighet?

Nämndemannautredningen ville att de som sökte i den fria kvoten skulle bedömas och rangordnas av tjänstemän i kommuner och landsting. Det innebär, enligt Statskontoret, att man får olika urvalskriterier i olika delar av landet vilket negativt påverkar rättssäkerheten. Intervjuade kommuner är dessutom tveksamma att ta på sig uppgifter som man anser tillhöra staten. Många nämndemän är också tveksamma och anser att det nuvarande systemet fungerar bra.

Politik?

Det nuvarande systemet har kritiserats för att vara "politiserat". Statskontoret har frågat domstolscheferna om nämndemannens politiska tillhörighet påverkat deras verksamhet i domstolen och det är endast 4 procent som anser sig ha märkt något sådant. Merparten eller 83 procent anser det som "ovanligt". Statskontorets utredning noterar dessutom att Nämndemannautredningen vill att nämndemännen även i fortsättningen skall väljas av fullmäktigeförsamlingarna och att den politiska anknytningen därmed finns kvar.

Kostnader?

Statskontoret har beräknat kommunernas och landstingens kostnader för rekrytering-

en av 8 300 nämndemän till ca 70 miljoner kronor eller 17 miljoner kronor per år. Till detta kommer Domstolsverkets kostnader för information och utbildning som beräknats till 11 miljoner kronor. Totalt ca 81 miljoner kronor.

Försöksverksamhet?

Om regeringen vill prova möjligheten att använda en fri kvot så föreslår Statskontoret att det sker i högst tre domkretsar.

STARKT STÖD FÖR NRF

Det finns flera saker som är värda att notera då det gäller Statskontorets utredning om den s.k. fria kvoten vid nominering av nämndemän.

För det första kan vi notera att deras utredning visar att de svenska domstolarna inte är politiserade om vi skall tro de intervjuade domstolscheferna. Detta hävdade jag redan när vi i Nämndemannautredningen skulle lämna vårt förslag. Tyvärr var jag ensam om protestera. Hoppas att frågan om politisering av våra domstolar är slutligen avförd från dagordningen.

För det andra glädjer det mig att utredningen kommit fram till att kvotsystemet inte föryngrar nämndemannakåren. Även denna felaktiga slutsats i nämndemannautredningen framförde jag i samband med utredningen men även här var jag ensam om den här kritiken, tyvärr. Det finns mycket att läsa i utredningen som tar udden av förutfattade åsikter från många "proffstyckare". Jag frågar mig varför är det så tyst från det hållet när det gäller den här utredningen från Statskontoret?

Jag återkommer i Tidningen Nämndemannen om den fria kvoten.

Lars Lassinantti
Ordförande

